

Poznań, 31 sierpnia 2024 r.

dr hab. Artur Kroschel, prof. AMP
Akademia Muzyczna
im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu
Instytut Kompozycji i Teorii Muzyki

RECENZJA

dorobku artystycznego, pedagogicznego, naukowego i organizacyjnego
oraz dzieła artystycznego
Pana dra Andrzeja Karałowa
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego,
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne,
przygotowana na podstawie Autoreferatu, dokumentacji dorobku
oraz dzieła artystycznego – album *There are some nebulae no eye can dispel*, kompozycje
Veins na orkiestrę (2019), *Dunes – koncert na akordeon, perkusję i smyczki* (2020)
oraz *Denudation – koncert na fortepian i orkiestrę* (2023).

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.
Uchwała Nr 17/12/03/2024 z dnia 12 marca 2024 roku.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan dr Andrzej Karałow ukończył w 2016 roku studia drugiego stopnia w specjalności kompozycja w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Stanisława Moryty. Rok wcześniej ukończył w tej samej Uczelni, także z wyróżnieniem, studia drugiego w specjalności gra na fortepianie w klasie prof. Bronisławy Kawalli. W latach 2016-2019 odbył studia doktoranckie w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie, uzyskując stopień doktora sztuk muzycznych. W roku 2021 ukończył w tej samej Uczelni Podyplomowe Studia „Menedżer Muzyki”. Pan dr Andrzej Karałow jest zatrudniony w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Początkowo pracował jako asystent, obecnie jako adiunkt. Od roku 2017 jest Kierownikiem Pracowni Instrumentacji i Instrumentoznawstwa, a od roku 2021 jest także Kierownikiem Podyplomowych Studiów „Twórca Muzyki”.

Obowiązujące przepisy prawa

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Dorobek artystyczny

Pan dr Andrzej Karałow prowadzi aktywną działalność artystyczną. Po uzyskaniu stopnia doktora skomponował wiele utworów na różne obsady (19 kompozycji od roku 2019). Partytury kilku utworów zostały wydane przez Chopin University Press. Szereg kompozycji Habilitanta zostało w ostatnich latach (oraz przed uzyskaniem stopnia doktora) zarejestrowanych i wydanych na płytach CD. W tym są dwa albumy monograficzne czy metaopera *De invitatione mortis*. W wykazie działalności artystycznej znajdujemy koncerty Habilitanta (jednocześnie jako pianisty i kompozytora) między innymi w Warszawie, Paryżu, Kolonii, Barcelonie, Sofii, Krakowie, Legnicy. Na szczególną uwagę zasługują prawykonania i wykonania kompozycji Andrzeja Karałowa podczas ważnych wydarzeń, na przykład: w roku 2019 prawykonanie w Londynie kompozycji *Veins* na orkiestrę przez London Philharmonic Orchestra, Sir James MacMillan – dyrygent, w roku 2019 prawykonanie kompozycji kolektywnej (Żaneta Rydzewska i Andrzej Karałow) *Blueprint #5* na klarnet i fortepian w Kunst Station Sankt Peter w Kolonii, w roku 2021 prawykonanie kompozycji *Out of the Light of the Two Suns a Phantasmagorical City Appears* na sekstet wokalny i elektronikę przez zespół proMODERN w ramach Festiwalu Sacrum Profanum w Krakowie, w roku 2023 wykonanie kompozycji *Florescence* na trio fortepianowe podczas 34. Takefu Interantional Music Festival w Japonii, w roku 2023 wykonanie utworu *There are forgotten bells above the crawling cloud* na fortepian w „Prof. Pancho Vladigerov” Academy of Music w Sofii. To tylko wybrane wydarzenia artystyczne, pełne zestawienie znajduje się wykazie dorobku artystycznego. Warto także krótko wspomnieć o dorobku artystycznym Habilitanta jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora. Znajdujemy tutaj koncerty (jako kompozytora lub pianisty) w takich ośrodkach jak Lipsk, Genua, Hamburg, Melbourne, Paryż, San Francisco, Tallinn i oczywiście podczas wielu wydarzeń w Polsce.

Działalność artystyczna Pana dra Andrzeja Karałowa jest zatem bardzo bogata i prowadzona w kilku kierunkach: kompozycja, fortepian i improwizacja. Na uznanie zasługuje fakt, że Pan Andrzej Karałow jako pianista wykonuje nie tylko swoje kompozycje, ale także innych twórców, przyczyniając się tym samym do rozpowszechniania ich muzyki. Warto także docenić dużą liczbę zagranicznych prawykonań i wykonań utworów Andrzeja Karałowa. Jest to przede wszystkim dowód na wysoką wartość artystyczną dzieł i zainteresowanie tą muzyką zagranicznych artystów i organizatorów wydarzeń, ale także na poszukiwanie możliwości

prezentacji własnej muzyki w wymiarze międzynarodowym. Dorobek artystyczny Pana dra Andrzeja Karałowa oceniam bardzo wysoko i przyjmuję z uznaniem.

Działalność pedagogiczna i naukowa

Pan dr Andrzej Karałow prowadzi intensywną, szeroką działalność dydaktyczną jako pedagog (początkowo jako asystent, od 2021 roku adiunkt) w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Za swoje najważniejsze osiągnięcia Habilitant uważa między innymi opracowanie programów wybranych przedmiotów, praca nad programem kształcenia na Podyplomowych Studiach „Twórca Muzyki”. Opisane szczegółowo na kolejnych stronach Autoreferatu koncepcje, programy oraz bardziej ogólne refleksje na temat poszczególnych przedmiotów pozwalają wnioskować, że dr Andrzej Karałow jest Pedagogiem z ogromną pasją i pracę dydaktyczną traktuje bardzo rzetelnie, z dużym zaangażowaniem i w sposób przemyślany. Tworzy i modyfikuje programy nauczania w taki sposób, żeby były one adekwatne do współczesnych czasów, poruszały zagadnienia najnowsze, ale też nie pomijały istotnych tematów z tradycji muzycznej. Improwizacja fortepianowa, Instrumentacja, Współczesne techniki kompozytorskie, Propedeutyka współczesnej muzyki fortepianowej, Propedeutyka kompozycji, Czytanie partytur to najważniejsze przedmioty, które Habilitant prowadził lub prowadzi w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie (Autoreferat str. 37-39). Pan dr Andrzej Karałow wygłaszał referaty na temat własnej twórczości w Japonii podczas 34. Takefu International Music Festival oraz w Bułgarii („Prof. Pancho Vladigerov” National Academy of Music w Sofii) podczas XIII Academic Spring Readings.

Działalność organizacyjna

Pan dr Andrzej Karałow organizował wydarzenia i koncerty kompozytorskie w ramach działalności w Kole Naukowo-Artystycznym Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina czy w Kole Młodych Związku Kompozytorów Polskich. Od roku 2017 Habilitant jest Kierownikiem Pracowni Instrumentacji i Instrumentoznawstwa, a od roku 2020 Przewodniczącym Wydziałowej Podkomisji ds. Jakości Kształcenia. W latach 2017-2021 był odpowiedzialny za koncerty Katedry Kompozycji, a od roku 2018 jest sekretarzem Katedry Kompozycji. Szczegółowe informacje zostały zawarte w Autoreferacie (str. 39-41) oraz w Wykazie osiągnięć.

Dzieło artystyczne

W ramach postępowania habilitacyjnego Pan dr Andrzej Karałow jako pierwsze osiągnięcie wskazuje płytę CD zatytułowaną *There are some nebulae no eye can dispel* (Chopin University Press, UMFC CD 198 | 2023), na której znalazło się pięć kompozycji na różne obsady. Kompozycja *Florescence* na skrzypce, wiolonczelę i fortepian z roku 2018 zawiera w sobie trzy główne idee. Na poziomie ogólnym utwór opiera się na naprzemiennych odcinkach *senza misura*, *ad libitum* oraz zapisanych w metrum. Na poziomie szczegółowym są to z jednej strony repetycje pojedynczych dźwięków (lub dwudźwięków jak na przykład na stronie 5 w partii fortepianu) w konsekwencji często układających się w poszczególne struktury harmoniczne. Z drugiej strony są to niekiedy pojawiające się figuracyjne, rozdrobnione struktury rytmiczne. Fragmenty *ad libitum* i zapisane w metrum przechodzą między sobą płynnie i tworzą spójną całość, a wspomniane repetycje i figuracje jako materiał dźwiękowy łączą poszczególne odcinki. Kompozytor w odcinkach „swobodnych” nazywa kształtowanie materiału dźwiękowego nawet improwizacją (na przykład strona 10 partytury), naprowadzając wykonawcę przez notację werbalną na określony kształt i charakter wykonania poszczególnych fragmentów. Kompozycja w wyrazie jest nastrojowa, spokojna i dobrze oddaje sugerowane w tytule i opisane w Autoreferacie (strona 8) rozkwitanie. Drugim utworem na płycie jest *Out of the Light of the Two Suns a Phantasmagorical City Appears* (pisownia z książeczki płyty, w partyturze tytuł został zapisany małymi literami) na sekstet wokalny i elektronikę z roku 2021. Z komentarza zamieszczonego w partyturze dowiadujemy się, że utwór jest inspirowany wątkami z powieści *Solaris* Stanisława Lema. Ten jednorodny, oparty głównie na dłuższych wartościach rytmicznych utwór ma w zamierzeniu Kompozytora stworzyć nieco impresjonistyczną aurę (Autoreferat strona 10). Interesujące w kontekście charakteru utworu są sugestie dotyczące partii wokalnych, zawarte we wstępnych uwagach w partyturze. Dotyczą one na przykład sposobu wykonywania słów, które powinny mieć „zamazany charakter”, „połączone z dźwiękiem”, spółgłoski nie powinny być „dobrze słyszalne”, zaś bardzo ważne są samogłoski i płynne zmiany między sylabami. Utwór *Veins* na orkiestrę, trzeci na płycie, zostanie opisany w dalszej części niniejszej opinii. Kolejną kompozycją (z roku 2019) jest *White Sphere, Navy-blue Background* na altówkę, która jest przestrojona (*scordatura* jest przedstawiona szczegółowo w legendzie utworu). Istotną rolę odgrywają tutaj ćwierćtony (szczegółowe objaśnienia w legendzie) oraz jakości brzmieniowe takie jak *half pressure*, *wide vibr. (not a trill)* – takt 10, *sul pont. molto* – takt 22, *circular bowing*

– takty 29-30. W strukturze utworu znajdujemy krótkie odcinki *Senza misura* o improwizacyjnym charakterze – na przykład takty 42, 55 i 56. Ostatnim utworem na płycie jest kwartet smyczkowy *Particulae lucis* z roku 2020. Kompozycja oparta jest w głównym toku na zagęszczeniach i rozrzedzeniach rytmicznych i fakturalnych. Dominuje cicha dynamika, zastosowane zostały ćwierćtony oraz dość tradycyjne sposoby gry jak *sul ponticello*, *sul ponticello molto*, *sul tasto*, *sul tasto molto* czy *cicular bowing* oraz ćwierćtony. Inspiracją dla Kompozytora była technika filmu poklatkowego, która w partyturze ujęta została w działaniach na strukturach rytmicznych, tempach i polirytmii (szczegółowy opis zawiera Autoreferat na stronach 12 i 13).

Drugim dziełem przedstawionym w ramach postępowania habilitacyjnego jest utwór *Veins* na orkiestrę z roku 2019, który napisany został w ramach London Philharmonic Young Composers Programme. Trwający około 9 minut utwór jest według słów Autora inspirowany snem oraz naturą (Autoreferat strona 15). Utwór jest jednoczęściowy, nie ma w nim większych kontrastów, a kolejne ogniwa (Kompozytor w Autoreferacie proponuje ich siedem) łączą się ze sobą w sposób dosyć wyraźny, ale jednocześnie płynny. Z wyjątkiem odcinka wyodrębnionego przez Autora w taktach 25-38, pozostałe segmenty wyróżniają przede wszystkim zmiany tempa i wewnętrznej ruchliwości z zachowaniem przy tym spójności materiałowej. W uzyskaniu zamierzonej aury utworu z pewnością pomagają ciekawe wskazówki dotyczące charakteru i ekspresji, na przykład *Majestically and with energy* (początek utworu), *Calmly, focusing on colour* (takt 39).

Kolejnym utworem przedstawionym w ramach postępowania habilitacyjnego jest *Dunes – koncert na akordeon, perkusję i smyczki* z roku 2020. Solowa, wirtuozowska partia akordeonu czasami jest bardzo ściśle zespolona z towarzyszącym zespołem, ale często także ukazana jest wyraźnie na pierwszym planie. W ogólnym wrażeniu chodzi raczej o współgranie niż o współzawodniczenie instrumentu solowego z zespołem. Kompozytor w Autoreferacie (str. 21 i 22) proponuje podział dzieła na pięć ogniw z wyraźnie wyodrębnioną kadencją instrumentu solowego (takty 158-206). Taka propozycja oczywiście jest czytelna i należy się z nią zgodzić. Zaznaczyć też warto, że kolejne ogniwa przechodzą płynnie, bez kontrastów – na przykład ogniwo czwarte i epilog (okolice taktu 269-274) albo zakończenie Kadencji, gdzie instrumenty perkusyjne i smyczkowe „nakładają się” na instrument solowy, a ten z kolei jeszcze przez kilka taktów kontynuuje swoją partię po rozpoczęciu następnego ogniwa (takty 205-208). Wydaje się zatem, że przejścia między kolejnymi fazami dzieła stanowią odcinki

(a nie są to punkty) i pomagają one zachować płynność i kontinuum utworu. Instrumenty perkusyjne wykorzystane są głównie brzmieniowo, mniej rytmicznie, a instrumenty smyczkowe eksplorują często subtelne barwy w postaci *gliss.on harmonics, almost on the bridge sound imitating the wind* (na przykład takt 282).

Kolejną kompozycją przedstawioną w postępowaniu habilitacyjnym jest *Denudation. Concerto for Piano and Orchestra*. Dzieło zbudowane jest z trzech części przechodzących *attacca*. Utwór rozpoczyna się fortepianem solo, motorycznie, w głośnej dynamice, z nieregularnymi akcentami, z dominującymi pojedynczymi dźwiękami i stopniowym zagęszczaniem do dwu-, trój- i czterodźwięków. Na ten odcinek stopniowo, ale wyraźnie „nakładane są” instrumenty orkiestry. Początkowo dęte blaszane, później perkusja, instrumenty smyczkowe, a z dętych drewnianych tylko fagoty. Partia fortepianu stopniowo ulega „rozproszaniu”, motoryka stopniowo się zmniejsza. Od taktu 49 wyraźnie zmienia się faktura fortepianu – pojawiają się gęste akordy w mniej regularnych rytmach, tryle, figuracje, powtarzane struktury rytmiczne w oktawach. Chwilowy powrót do początkowego materiału można usłyszeć od taktu 65, a szczególnie dalej (takt 69), gdzie gra tylko lewa ręka. Faktura w orkiestrze czasami się zagęszcza (na przykład od taktu 77 czy 94 albo 103), a w innych momentach ulega rozproszaniu (na przykład od taktu 143). W niektórych miejscach orkiestra jest wyraźnie „urytmizowana” (na przykład od taktu 137 instrumenty dęte drewniane), a w innych oparta na dłuższych wartościach (na przykład od 175). W takcie 107 w fortepianie pojawiają się dwudźwięki w bardzo niskim rejestrze grane na klawiaturze, ale przy tym mają być stłumione struny, a następnie pojawiają się flażolety (takt 109). Ogólnie partia fortepianu jest w dłuższym fragmencie zróżnicowana – pojawiają się (chyba tak można ten odcinek interpretować) przetworzenia i warianty wcześniejszych motywów i poddawane są one różnym przeobrażeniom fakturalnym, rytmicznym i brzmieniowym. Część pierwsza kończy się stopniowym wyciszeniem w orkiestrze, a w fortepianie ponownie ukazany motywem na tłumionych strunach i flażoletem. Druga część zatytułowana *Lifline* wyraźnie dzieli się na dwa ogniwa (lub jak sugeruje Kompozytor w Autoreferacie na trzy). Na początku szczególną uwagę zwraca zapisana aleatorycznie, trochę swobodnie wykonywana, ale przy pewnej kontroli w stosunku do orkiestry, partia fortepianu (komentarz na początku tej części). Partia orkiestry zapisana jest w taktach i metrum. Nieco sonorystycznie traktowany fortepian (flażolety, stłumione struny) tworzy spójny brzmieniowo obraz z orkiestrą (*whisper tones* czy *slap tongue* w dętych drewnianych, *rainstick* w perkusji, *glissando* z flażoletami w instrumentach

smyczkowych). Ten odcinek płynnie przechodzi w kolejny w takcie 228, gdzie fortepian również ma swój materiał zapisany w taktach z metrum. Z kolei słyszymy odcinek (nieco przejściowy), który prowadzi słuchacza do drugiej fazy tej części (około taktu 245) opartej w fortepianie na większej regularności i motoryce. Fortepian stanowi tutaj swego rodzaju „stabilną” warstwę dla bardziej zmiennej orkiestry. Zakończenie tej części to krótki powrót (od około 312 taktu) do bardziej „rozproszonych” motywów, przypominających początek tej części. Płynnie rozpoczyna się część trzecia zatytułowana *Petrichor*. Po początkowych „rozrzedzonych” fragmentach materiał dźwiękowy stopniowo się „konkretyzuje” (początkowo w fortepianie mniej więcej od taktu 357, później także w orkiestrze od około 398 taktu). W kolejnych taktach dominują repetycyjne struktury w rozmaitych ujęciach, czasami przełamane pasażami (na przykład takty 422 i 423). Cały utwór kończy się w cichej dynamice, fortepian stopniowo się wyłącza, a w orkiestrze słyszymy długi akord *pianissimo*.

Podsumowanie

Wszystkie przedstawione kompozycje cechuje bardzo dobre opanowanie warsztatu kompozytorskiego przez Habilitanta, znakomita instrumentacja (zarówno w mniejszych jak i większych obsadach), konsekwencja w prowadzeniu i rozwijaniu myśli muzycznych, a notacja partytur jest w każdym szczególe na bardzo wysokim poziomie. Pan dr Andrzej Karałow bardzo kunsztownie łączy bardziej tradycyjne i całkiem nowoczesne elementy w swojej wypowiedzi artystycznej (na przykład tradycyjny gatunek koncertu potrafi odczytać i zinterpretować w nowy i oryginalny sposób). Dzieła Pana dra Andrzeja Karałowa posiadają indywidualny rys i stanowią cenny wkład w panoramę muzyki współczesnej. W tych utworach staranność i precyzja techniczna doskonale łączą się z dramaturgią i wyrazem.

Konkluzja

Niniejszym stwierdzam, na podstawie przedstawionego Autoreferatu, dorobku artystycznego, pedagogicznego, naukowego i organizacyjnego oraz przedstawionego dzieła artystycznego, że osiągnięcia Pana dra Andrzeja Karałowa stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny Sztuki muzyczne i tym samym spełniają wymagania Ustawy.

dr hab. Artur Kroschel, prof. AMP